

BIJDRAGE TOT DE KENNIS VAN ZOOGENAAMDE PHYSIEKE MEDIUMS.

DOOR

J. TH. CATTIE.

Zeldzaam zal men een over het Spiritisme handelend boek ontmoeten of met ophef vindt men er vermeld, dat de natuuronderzoekers WALLACE en CROOKES aanhangers zijn van die leer en door vele experimenten de waarheid der feiten, welke door de Spiritisten worden meêgedeeld, hebben gestaafd. Gewoonlijk worden bij die gelegenheid de natuuronderzoekers in het algemeen op eenige liefelijkheden onthaald, omdat zij het Spiritisme geen ernstig onderzoek hebben waardig gekeurd, of, als door natuurkundigen een onderzoek wordt ingesteld en dit onderzoek niet precies volgens de wenschen der Spiritisten uitvalt, wordt er geschimpt en gescholden en de heeren WALLACE en CROOKES worden weer als tegenwicht voor den dag gehaald.

In Mei van het vorige jaar werd in Petersburg eene commissie gevormd, grootendeels uit beoefenaars der natuurwetenschappen en geleerden van naam samengesteld, die zich ten doel stelde de verschijnselen van het Spiritisme te onderzoeken. Eenige mediums, door de voorstanders van het S. voor deze gelegenheid uitgezocht, zouden aan de proefnemingen en vooral aan de contrôle dezer heeren worden onderworpen. Maar geen enkel der mediums heeft bewezen eene zoogenaamde geheimzinnige kracht te bezitten, waardoor hij met de geestenwereld in verbinding was. Volgens het onlangs opgemaakt en uitvoerig rapport is de conclusie der commissie: "Op grond van alles wat wij gehoord en gezien hebben zijn wij eenstemmig van oordeel: de spiritistische ver-

schijnselen zijn of onbewuste bewegingen of vooraf beraamd bedrog, of de leer van het Spiritisme is bijgeloof." Het is mij niet bekend of deze commissie elk der soorten van mediums, die er bestaan — en zij zijn legio — heeft onderzocht; ik vermoed, dat de onbewuste bewegingen en het vooraf beraamd bedrog hoofdzakelijk wijzen op de fysieke mediums. Een fysiek medium is gewoonlijk het middel waardoor de "Spirits" in de gelegenheid worden gesteld, tafelschellen te doen bewegen, harmoniums of accordeons te bespelen, ringen te verplaatsen enz., verschijnselen die tot de lagere sfeeren van de spiritistische "wetenschap"(?) behooren.

Door omstandigheden, welke in verband staan met het in Arnhem op 9 December 1874 voorgevallene, was ik in correspondentie getreden met den heer J. N. TIEDEMAN-MARTHEZE van Brighton "whose name is well known to English spiritualists". Deze briefwisseling had het gevolg, dat ik op 9 Febr. jl. een schrijven uit Brighton ontving, waarin de heer TIEDEMAN mij meedeelde, dat hij op het einde dier maand met twee jonge mediums, WALTER en JOSEPH BAMFORD, respectievelijk 13½ en 15 jaar oud, in Arnhem zou komen om mij bewijzen te geven van eene intelligente kracht, buiten ons en de mediums. Deze twee mediums, zooals mij na de séances uit spiritistische tijdschriften bleek, bij de Engelsche Spiritisten bekend onder den naam van "the Bamford brothers", hadden sinds geruimen tijd in die kringen een uitnemend succès gehad. Tal van uitknipsels, hoofdzakelijk uit een ander spiritistisch orgaan "*the Medium and Daybreak, a weekly Journal devoted to the history, phenomena, philosophy and teachings of spiritualism*", liggen voor mij en vertellen in meer of minder opgesmukte en opgeschroefde taal van de "*most powerful phenomena*" met behulp van deze jeugdige en veel belovende mediums verkregen. In een der verslagen van eene "merkwaardige" zitting op 7 Febr. wordt door den heer PERCY ROSS HARRISON aan de vrienden de raad gegeven, deze mediums te vrijwaren voor den kwaden invloed van gemengde kringen (*to protect from the adverse influences of promiscuous circles*), opdat zij spoedig zouden worden "*mediums of a very high order*"! Niettegenstaande dezen vriendenraad besloot toch de heer TIEDEMAN hen bloot te stellen aan

¹ Pag. 135 reg. 7 v. b. no. 187 van 24 Maart 1876 van het spiritistische tijdschrift: *The Spiritualist, the oldest Newspaper connected with spiritualism in Great Britain.*

de contrôle en de proefnemingen van een aantal Arnhemsche twijfelaars, waaronder schrijver dezes. Want alleen onder de voorwaarde, dat wij contrôle mochten uitoefenen op de verschijnselen, die wij zouden zien, wenschten sommigen en ik eene of meer séances bij te wonen. Dit werd ons door den heer TIEDEMAN, die uit zuivere overtuiging vertrouwen stelde in de kracht der geesten en wien, — het zij hier met nadruk gezegd — naar mijne overtuiging, alle bijoogmerken vreemd waren, met alle welwillendheid toegestaan.

De eerste séance had plaats op Woensdag 23 Febr. jl. ¹. De heer TIEDEMAN deelde ons mede, dat deze mediums op de volgende wijze, die naar hem alle mogelijk bedrog van de zijde der mediums uitsloot, werden gebonden. De jas van het medium werd uitgetrokken, de armen op den rug gekruisd en de hemdsmouwen aan elkander en aan het vest genaaid. De pijpen der pantalon werden eveneens van onderen aan elkander genaaid. Daarna werd het medium in een zak geplaatst, die van onder gesloten was en van boven aan den hals met een lint werd aangetrokken. De uiteinden van het lint werden aan de rugleuning van den stoel vastgeknoopt. Vervolgens werden de onderbeenen nog aan den stoel gebonden en, ofschoon dit niet gebruikelijk was, stelde ik voor de dijen aan den stoel te binden en de touwen aan te brengen op ongeveer één decimeter boven de knieën. Aldus geschiedde. Het naaien en binden had onder voldoende waarborg door een paar der aanwezigen en mij plaats. Het jongste medium werd, alvorens gebonden te worden, even op het lichaam onderzocht, waarbij het schrijver dezes opviel, en hij deelde dit aan een der aanwezigen mede, dat de m. biceps en de lenden- en ruggespieren bij dit medium zeer ontwikkeld waren. Over het geheel maakte dit medium op mij den indruk van een zenuwachtig maar lenig jongetje te zijn. ² Nadat het medium achter een zwaar gordijn was geplaatst, — de rest der kamer bleef verlicht —, werd hem een tafelschel op de knieën gelegd, met het handvat naar de borst van het medium gekeerd. Eenige seconden

¹ De séance had plaats in eene voor de mediums vreemde kamer van het hôtel de Zon, en werd bijgewoond door de HH. W. B. B., Oud-Predikant, J. F. B., Assurateur, Mr. H. H. V. C., Advokaat, Mr. J. P. H. C., Advokaat, Dr. G. J. M., Leeraar a/d H. B. S., D. J. V. D. ST., Oud-Lt. ter zee, Dr. H. V. D. ST., Dir. en Leeraar a/d H. B. S., P. H. V. D. ST., Ingenieur, Dr. J. J. W., Geneesheer, en den Schrijver.

² De verschijnselen werden beschreven naar aanteekeningen onmiddellijk na afloop der séances gemaakt.

daarna, terwijl een kraken der touwen voorafging en duidelijk beweging der gordijnen werd opgemerkt, werd de schel geluid. Toen daarna het gordijn weggeslagen en het medium onderzocht werd, bleek, dat de touwen lossen gespannen waren: overigens zat alles op de behoorlijke plaats, maar werd door elk der aanwezigen gezien: dat van de eene heup over de borst tot de andere heup, en zich naar voren tot aan het touw over het dijbeen uitstreckende, eene blaasvormige ruimte was ontstaan, die er oorspronkelijk niet was. Toen de heer TIEDEMAN hier op gewezen werd, antwoorde hij, dat ook in Brussel dit zelfde was opgemerkt, maar dat natuurlijk (sic!) dezelfde kracht of geest, die de tafelschel bewoog, ook deze ruimte kon doen ontstaan; misschien waren er *gassen* in! Het kleed of de zak werd op nieuw strak getrokken en de schel nog eens op de knieën van het medium geplaatst, doch nu met het handvat van de borst af gekeerd. Het luiden ging veel, veel moeilijker. Voortdurende beweging onder de gordijnen.

Toen de gordijn werd weggenomen op — nieuw dezelfde opgeblazen ruimte aan de borst. Een zoogenaamd accordeon, dat met den mond bespeeld werd, een voorwerpje, dat ongeveer de lengte had van 3 dM., werd nu door mij op de knieën van het M. gelegd, en, omdat reeds toen bij mij een vermoeden was opgerezen, dat straks nader zou bevestigd worden, doch toen reeds aan de meeste aanwezigen bekend werd gemaakt, werd dat accordeon tusschen de touwen, die over de knieën waren getrokken, ingeschoven, zoodat de verplaatsing niet gemakkelijk was. De geesten trachtten nu wel het accordeon te verplaatsen — en dat gelukte ook werkelijk eenigszins — doch blijkbaar waren zij aan dergelijke wijze van plaatsen niet gewoon: het accordeon werd niet bespeeld. Gedurende deze verschijnselen stonden de aanwezigen vrij kort bij het gordijn, waarachter het medium zat. Nu werd op de knieën van het medium een leitje met griffel geplaatst met verzoek aan den geest om wat te schrijven. Na een poos scherp toegeluisterd te hebben en acht te hebben gegeven op het gekraak der touwen, hoorden de meesten en ook ik den griffel opnemen en over de lei heen en weer bewegen. Er werd geschreven. Nogmaals hoorden wij gekraak, en na eenige oogenblikken wachten deed als vroeger de heer TIEDEMAN de gordijnen open, en zagen wij in vrij slecht schrift op het leitje de woorden "Sit down". Dus "gaat zitten". Vermoedelijk verveelde het de geesten, dat wij ze zoo nabij op de vingers zagen. Ik mag niet vergeten, dat vooral bij deze "manifestatie"

een der aanwezigen de lust becroop onder het schrijven de gordijn open te schuiven, maar de eischen van wellevendheid voor den heer TIEDEMAN, die ons deze mediums gratis had afgestaan, en andere redenen deden hem van zijn voornemen afzien. Als volgende manifestatie werd eene speeldoos op de knieën van het medium geplaatst, en na veel moeite en lang wachten bracht zij geluid voort. Wel vertelde ons de heer TIEDEMAN dat zij menigmaal op een teeken van hem speelde of ophield met spelen, en beproefde hij op die manier de "intellectual force", maar ditmaal wilde hem dit na menige poging niet gelukken. Toen de manifestatie was afgelopen, onderzochten wij als naar gewoonte de houding van het medium. Behalve de ruimte aan de borst, waarmede wij voorloopig genoeg namen, vonden wij de handen uit hunne oorspronkelijke positie en veel meer links. De touwen zaten vrij slap. Het medium ontving van den heer TIEDEMAN eene berisping, omdat de handen niet als vroeger geplaatst waren. — Als laatste proef met dit medium hadden wij de volgende manifestatie. Een ring van een der aanwezigen¹ werd op de knieën van het medium geplaatst, de gordijnen werden gesloten, en na eenige seconden onder vrij veel gekraak was de ring verdwenen en bleek hij aan een der vingers van de rechterhand te zitten. Werkelijk stonden wij over deze manifestatie eenigermate verbaasd, ofschoon zeker de bekende goochelaar BASCH veel sterkere kunsten verricht.

Na eene korte pauze werd de oudste der broeders als medium achter het gordijn gesteld. Ook hij werd op de gewone wijze gebonden en deed de manifestie met de schel. Ook nu was er de moergenoemde blaasvormige ruimte. In verstandhouding met de overige aanwezigen werd nu door een der andere aanwezigen en mij een touwtje over de borst en langs de heupen van het medium gebonden, zóó dat die ruimte niet ontstaan kon. Het accordeon werd alsnu op de knieën geplaatst; een verbazend gekraak werd gehoord, doch de manifestatie kwam niet: ook niet op herhaald verzoek van den heer TIEDEMAN. Klaarblijkelijk was dit touwtje de oorzaak van den onwil der geesten. Al de manifestatiën, die wij bij den jongsten broeder hadden verkregen, werden aan de geesten herhaaldelijk gevraagd, zij wilden niet; dat ongelukkige touwtje! 't was van alles de oorzaak. Na herhaalde aanvragen begreep ook de heer TIEDEMAN het vruchteloze der pogingen, want telkens

¹ De heer Mr. J. PH. C.

kreeg hij — ik geloof een drietal — tikken tot een ontkennend antwoord. De geesten beproefden wel, maar dat ongelukkige touwtje verhinderde het ontstaan van de ruimte op de borstzijde, en die scheen noodig. Waarom? 't zou na verloop van twee dagen blijken, want om het geringe succès beloofde ons de heer TIEDEMAN op Vrijdag 25 daar-aanvolgende eene tweede séance.

Uit het vorige laat zich gemakkelijk begrijpen, dat, vooral na de niet gelukte manifestaties met het oudste medium, bij alle aanwezigen de meening vast stond, dat ook deze beide jongens niet vrij van bedrog waren, en de meesten geloofden, dat de heer TIEDEMAN, op wiens kosten de beide jongens reisden en in wiens gezelschap zij voortdurend waren, ook hun dupe was. Toen won mijne meening veld, die in den beginne als een vermoeden geuit was, dat beide jongens vergeleken konden worden bij zoogenaamde gom-elastieke mannen, die menigmaal op kermissen zijn vertoond, clowns, die zoo lenig zijn in hunne lendenwervels, dat zij den romp op het bekken nagenoeg het achterste voor draaien, dus zóó, dat de borst naar achteren en de rug naar voren gekeerd is, terwijl het onderlijf op zijne plaats blijft. Dit kon alléen dan gebeuren als zij op de eerste wijze gebonden waren. Dan ontstond de blaasvormige ruimte. Werd een touwtje zoo strak om heupen en borst gespannen, dat die ruimte niet ontstaan en de armen niet naar voren konden worden gebracht, dan bleven de manifestaties achterwege. In de volgende séance zouden wij de gelegenheid hebben deze veronderstelling nogmaals te toetsen.

De tweede séance werd bijgewoond door een dertiental heeren. ¹ Men begon, geleerd door de ondervinding van de vorige séance, met het jongste medium zoo te binden, dat, zonder te knellen, beweging van het bovenlijf bepaald onmogelijk was. Bovendien wilde ik het medium door een paar groote wanten in de onmogelijkheid stellen zijne vingers te gebruiken. Als bij de vorige séance plaatsten wij het medium toen in den zak. Het scheen, dat de toestand, waarin wij den jongen stelden, niet tot de aangenaamste behoorde; althans weldra bemerkten wij, dat hij alles behalve vroolijk was en op 't punt stond in tranen los te barsten. Was het komedie, omdat hij voelde niets te zullen

¹ De aanwezigen waren de H. H. B., Oud-Predikant, A. L. DE BR. K., Hoofdingenieur, J. C. C., Assurateur, Mr. J. PH. C., Advokaat, Mr. H. J. V. D. P. H., Advokaat, W. G. C. L., Leraar a/d H. B. S., Jhr. R. J. T. V. B., Notaris, Mr. G. A. N., Subst. Offic. van Justitie, Generaal s., H. W., Ingenieur-technoloog, en de schrijver.

kunnen? of deden wij hem pijn? Het laatste geloof ik niet. Op dringend verzoek van den heer TIEDEMAN bonden wij het medium met vrije vingers op de gewone wijze met eene kleine wijziging, die echter het vormen der meergenoemde ruimte niet belette. Wij verkregen evenals in de vorige séance de manifestatie met de schel, met de harmonica enz. Eene zware speeldoos, die aan het medium bekend was, werd naast den jongen op een stoel geplaatst. Onder voortdurend kraken en trekken van de touwen hadden de manifestatiën — altijd achter het gordijn — plaats. Het gordijn was voortdurend in beweging. De speeldoos werd in beweging gesteld, toen zij op den stoel vrij kort naast het medium stond; het deksel werd toegeklapt, als het slechts een kleinen stoot noodig had in eene richting van het lichaam van het medium af. Toen echter de speeldoos werd omgekeerd en de binnenkant van het deksel naar het medium was gekeerd, zoo dat een ruk noodig was om het deksel toe te laten vallen, hoorden wij wol voortdurend gekraak der touwen, maar geen toeklappen van het deksel. Zeker een opmerkelijk feit. Andere manifestatiën konden door dit medium niet plaats vinden. We hadden wel ongeveer op de gewone wijze gebonden, maar toch scheen het dat er iets hinderde. Nu zou het tweede medium, de oudste der broeders, zijn best doen de geesten tot werken op te wekken. Deze jongen, die minder zenuwachtig van aard was en dus waarschijnlijk beter bestand zou zijn tegen ons binden, zou nu zoo op den stoel worden geplaatst dat alle beweging onmogelijk was. Een der aanwezige heeren kwam toen op de gedachte om het binden te laten varen en het medium ook niet in den zak te plaatsen, maar het op andere wijze in de onmogelijkheid te stellen armen, beenen, borst of hoofd te bewegen. En wel als volgt.

Men zou den jongen den overjas (demi-saison) van een der aanwezigen aantrekken, zóó dat de rug van den jas op de borst van den jongen kwam, hem dan de mouwen aantrekken, en daar natuurlijk deze te lang waren, het overschietende deel zóó door een touwtje afbinden, dat de vuisten van den jongen gebald in de mouw zaten. De jas kon, omdat hij te breed was, niet van achteren worden toegeknoopt. De panden werden echter op elkander genaaid, na eerst goed te zijn aangetrokken, waardoor de jas goed op het lichaam van den jongen sloot. De armen werden nu achterwaarts op den rug gekruist en de plaats van kruising door touwen goed bevestigd. Wij overtuigden ons nu, dat de jongen onmogelijk zijn bovenlijf of de armen

kon bewegen. De pijpen der pantalon werden nu van onderen aan elkaar genaaid en de beenen door een paar touwtjes aan de pooten van den stoel vastgemaakt. Om te beletten dat de nek bewogen werd, hetzij vóór- of achterwaarts of ter zijde, kreeg een der heeren den inval om tot het medium te zeggen, dat wij een uiterst dun, katoenen draadje om zijn hals en om de leuning van den stoel zouden slaan en dat dit draadje dun genoeg was om bij de minste beweging van zijn lichaam naar voren of naar achteren of ter zijde te breken, zooals wij vooraf beproefd hadden. Wij sloegen dit draadje om den hals en de leuning en overtuigden ons dat, indien het medium den hals en met den hals het lichaam een weinig bewoog, het draadje strak gespannen werd, terwijl we wisten, dat bijna onmiddellijk daarop de draad zou breken. Toen we ons nu aldus verzekerd hadden, dat, indien er manifestatiën plaats zouden grijpen — hetgeen niemand onzer, geloof ik, allermint ik, meer verwachtte — het medium er niet aan schuldig zoude zijn, werd eene schel op de knieën van het medium gelegd. Achter het gordijn volmaakte rust. Op vragen van den heer TIEDEMAN of de geesten wilden werken, was 't antwoord van het medium: neen. Het verwonderde velen en ook mij, dat nu het medium antwoordde, terwijl vroeger de geesten door tikken antwoordden; maar wij dachten onmiddellijk: de vuisten van het medium zijn nu gebald en goed ingepakt; het is niet mogelijk, dat er nu met de vingers tegen de leuning van den stoel wordt getikt; in de vroegere positie van het medium was dit mogelijk. Was dit de reden, waarom nu het medium antwoordde? Wie zal het zeggen?

Altijd door bleef er volmaakte rust achter de gordijnen! Het accordeon werd op de knieën van het medium geplaatst. Rust, en antwoord van het medium op herhaalde vragen van den heer TIEDEMAN: "no". Herhaalde malen verzocht de heer TIEDEMAN de geesten een bewijs van hunne kracht te geven, niet voor hem, maar voor de heilige zaak, niet voor hem, maar voor de ongeloovige heeren, (*Give a test, not for me, but for the saint cause, not for me, but for the gentlemen, for the sceptical people*). Het hielp niets, de geesten waren onverbiddelijk, zij waren verlamd en machteloos, het medium kon zich niet bewegen! Meer dan een half uur bleef de heer TIEDEMAN in afwachting van de dingen, die gebeuren zouden, en wij, de aanwezigen, zagen de zaak kalmpjes aan, niemand onzer verwachtte eene enkele manifestatie. Toen stelde de heer TIEDEMAN reeds op den voorgrond,

dat ook de wetenschap van het spiritisme hare eigenaardige eischen en voorwaarden had, evenals magnetisme enz. Werd aan die voorwaarden niet voldaan, dan wilden de geesten niet werken. Slechts dan, als het medium op sommige manieren gebonden werd, wilden de geesten hun werk doen. En velen stelden het dilemma: òf het medium is een passief werktuig, en dan doet het er niet toe hoe het onbeweeglijk wordt gemaakt; òf het is niet passief, maar werkt mede tot de manifestatiën, en... dan voorzeker doet het er veel toe, of het medium op deze of gene manier wordt gebonden. Het toeval had gewild, dat de jas van den schrijver het dichtst in de nabijheid was, toen men naar een jas zocht om het medium onschadelijk te maken; mijn jas was derhalve gebruikt. En zie! dat schijnt de hoofdoorzaak geweest te zijn van het mislukken der pogingen! In een schrijven werd mij door den heer TIEDEMAN de opmerking gemaakt: "dat een ieder, die het magnetismus heeft bestudeerd (en dit is eene wetenschap als elke andere) zeer goed zal kunnen begrijpen, dat dit (het aantrekken van mijn jas) niet kan geschieden, zonder een zekeren invloed. De biologie (een tak van het magnetismus) geeft hiervan reeds de oorzaak op."

Ik moet gulweg bekennen, dat ik, toen mijn jas gebruikt werd, niet op deze exceptie gedacht had. 't Is waarlijk jammer. Als een der andere heeren zijn jas geleend had, dan zou die jas immers naast den mijnen hebben gehangen — of zoo niet, wel eens met den mijnen *in contact* zijn geweest — wel mogelijk — en — *vogue la galère* — de verklaring was gevonden. Maar waarom zou de jas van dien anderen heer, niet even goed als de mijne, een verderfelijken invloed op de kracht van de geesten hebben uitgeoefend? we waren toch allen ongeloofigen in merg en been! — De heer TIEDEMAN heeft in het nummer van 17 Maart jl. van *The spiritualist* een kort verslag opgesteld van zijne reis door België en Nederland, waarin hij begint met te zeggen: dat zijn hoofddoel was sommige ongeloofige heeren in Arnhem te overtuigen. Na een zeer onvolledig verslag eindigt dit bericht met de verklaring, die ik woordelijk vertaal: "Het schijnt een feit te zijn, dat het vrij gevaarlijk is mediums in een vreemd land te brengen. Ik bemerkte duidelijk bij de gebroeders BAMFORD — en dit was ook met de gebroeders PETTY in Petersburg 't geval, — dat de kracht gedurende de laatste dagen afnam. Het is mogelijk, dat de verandering van klimaat en voedsel een grooten invloed heeft op deze zaak." Tot beter verstand van de zaak voeg ik er bij, dat de gebroeders PETTY, genceesheeren uit

New-Castle, in October 1875 voor de Russische commissie, waarvan in het begin van dit opstel gesproken is, verschenen zijn. Die heeren hadden getuigschriften van alle beroemde spiritistische grootwaardigheidsbekleeders, o. a. ook van Dr. ALEXANDER AKSAKOW, *Kaiserlich Russischer wirklicher Staatsrath zu St. Petersburg, Herausgeber von Psychische Studiën* enz. enz. De commissie heeft de beide heeren in zes zittingen onder handen genomen. De heer AKSAKOW schijnt zelf getuigd te hebben, dat zij al heel zwak waren. De commissie noemt hen "bedriegers". Ook de gebroeders BAMBORD schijnen wel eens onder de verdenking te hebben gestaan, dat zij niet "pluis" waren. Dit althans zou ik opmaken uit een paar der uitknipsels, waarin zij door een paar Spiritisten worden verdedigd tegen het vermoeden van bedrog, dat bij eene séance door ongelovigen zon zijn opgemerkt.

Ik geloof niet, dat het voor den lezer van het bovenstaande moeielijk is een besluit te trekken omtrent de waarde van deze fysieke mediums. Elk onbevooroordeelde zal het met mij eens zijn, dat het vermoeden van bedrog hier alleszins gewettigd is; misschien dat de jongens niet anders zijn dan clowns, welke, lenig van ledematen, zich gedragen als boven is neergeschreven. En wat mij betreft, verre van overtuigd te zijn, ben ik versterkt in mijne meening, dat fysieke mediums bedriegers zijn. Ik geloof, dat als alle fysieke — en misschien ook alle andere mediums — aan eene scherpe contrôle worden onderworpen, de geesten weldra zullen blijven daar, waar ze te huis behooren, in 't rijk der hersenschimmen.

Arnhem, 25 Mei 1876.